

הלכות שגגות

פרק א

הלכה ד עיין לח"מ שכתב וז"ל אבל אשה אחי אמו מני
שם במשנה ולא ידעתי למח לא מנאח רבינו ז"ל
עכ"ל. במשנה לפנינו ליתא, ובדפוסים דאיתא לריך למוחקר,
דברי אשה אחי אמו אלא מן השניות, וכבר הרגיש בזה
בבבכות חק נתן עי"ש.

פרק ב

הלכה ג עבר עבירה ויחזע שהיא בלית אבל אינו יודע

שחייבין עליה כרת הרי זו שגגה ומביא חטאת

אבל אם ידע שהיא בכרת ושגג בקרבן וכו' ה"ז מזיד עכ"ל.

והוא מחלוקת ר' יוחנן ור"ל בשבת דף ס"ט ופסק כר' יוחנן

דשגגת כרת לחוד שמה שגגה, ובלח"מ כאן תמה דברי

אמרו שם בשבת, מ"ע דר"ל דס"ל דצ"ע שישגוג בלאו וכרת

שכן אמר קרא אשר לא תיעשנה בשגגה ואשם עד שישגוג

בלאו וכרת שבה, ופרכי ור"י האי קרא דר"ל מה עביר לה,

ומשני מיבעי לי לכדתניא מעם הארץ פרע למומר רשבי"א לומר

משום ר"ש אשר לא תיעשנה בשגגה ואשם הכך מידעו מציא

קרבן על שגגתו לא שז מידעו אינו מציא קרבן על שגגתו,

כר' מבואר דר"י דס"ל דשגגת כרת לחוד שמה שגגה, הוא

משום דס"ל כר"ש דדריש האי קרא דאשר לא תיעשנה לשז

מידעו, ובכוריות דף י"א אמרי דה"ק ור"ש פליגי ואוקי

שם רבא דפלטגתייהו הוא באוכל נבילות לחיאבון ונתחלף לו

בשומן קמחפליג, מ"ם כיון דלחיאבון קאכיל במזיד מומר הוא,

ומר סבר כיון דאילו משכה היחידא לא אכיל דאסורא לאו

מומר הוא, הרי מבואר דלר"ש אליבא דרבא מומר אוכל נבילה

לחיאבון ואכל בשוגג חייב קרבן ולרבנן פטור, והרמב"ם הרי

פסק דבי שגגות פ"ג ה"ז אפי' ה' מומר לאכול חלב לחיאבון

ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו והביא קרבן אין מקבלין ממנו,

שמאכל צדוק צין להכעיס צין לחיאבון הרי הוא מומר, הרי

פסק הרמב"ם כה"ק דר"ש, וכאן פסק כר' יוחנן דס"ל כר"ש

וכו' תרתי דסתרי עי"ש.

ואשר יראה בזה, דהנה הרמב"ם פ"ג מה' שזעזע כ"ה

כתב וז"ל נשבע על הכזר שלא יאכלנו ונאסר עליו

ואכלו מפני האסור, והוא שגג שבר' דיעה שמוחר לו לאוכלו

מפני האסור הרי זה פטור מן הקרבן, לפי שאינו שז מידעו

אלא ידע שאסורא הוא ואכלה בטעות עכ"ל. ודברי הרמב"ם

ל"ע מ"ש מאומר מותר דחייב קרבן כדאיתא בשבת דף ע"ב

ע"ב וכן פסק הרמב"ם דגם חינוך שגגה חייב קרבן, ומאי

נפק"מ צין לומר מותר דעלמא לאומר מותר מפני האסור. ועוד

ל"ע איך פסק הרמב"ם להאי דינא דשז מידעו הוא ר"ש הוא

דס"ל הכי והרמב"ם הרי פסק כה"ק דר"ש דדריש מעם הארץ

פרע למומר, כדפסק דבי שגגות פ"ג ה"ז דאפי' ה' מומר

לחיאבון ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו הרי מומר ואין מקבלין

ממנו קרבן, ואמרי בכוריות שם אליבא דרבא דה"ק ס"ל הכי

ור"ש חולק וס"ל דשפיר מציא קרבן ור"ש. ונראה לומר, דהנה

בכריתות דף י"ז אהא דתנן ספק חלב ספק חלב שומן

מציא אשם תלוי, כתבו שם בתורה ספק חלב, דמתני מיירי

דבשעה שאכל ה' סכור שהוא שומן דאי יודע שהוא ספק חלב

הכי מייתי קרבן הא לא שז מידעו עכ"ל. ולכאף דצריכס

ל"ע למאי הוצרכו להאי טעמא משום דלאו שז מידעו הוא

חיפוק ל' דכור מזיד וכ"כ רש"י שם דף י"ז ע"ב דאי ידע
שהוא ספק חלב מזיד הרי עי"ש, ועי"כ מבואר דס"ל להי
דאשם תלוי מציאין אפי' אי אכל במזיד אי לאו טעמא דשז
מידעו, ועי' שטמ"ק בכריתות דף כ"ב שהביא כן בשם תלמידי
רבינו יונה דגם במזיד מציאין אשם תלוי, ולכן הוצרכו לטעמא
דלאו שז מידעו הוא, אכן בדבר לריך ביאור מה מגרע לנו
שאינו שז מידעו, הא כל טעמא דלאו שז מידעו הוא
משום דכור חסרון בשגגה כדפרש"י בחולין דף כ' ע"ב ד"כ
אשר, וכיון דאפי' מזיד חייב, א"כ מה מגרע לנו מה דאינו
שז מידעו ור"ש. עוד ל"ע מהא דאמרי בכריתות דף י"ח
אכל את הראשונה במזיד והשני בשוגג חייב אליבא דרבי,
ובאכל ראשונה בשוגג ושני במזיד חייב אליבא דרבי, וכן
פסק הרמב"ם פ"ח משגגות כ"ד, ולפי' הרי דגם בזה שז
איתא להאי דינא דצ"ע שיהא שז מידעו, א"כ ל"ע באכל
את השני במזיד הרי לאו שז מידעו הוא, וכ"כ הקשו בזה
שבה דף ל"ג ע"ב אמר דמוקמינן שם מתני דמיירי בשגג
באוכלין והיזד בכלי חייב, ופרש"י דעל האוכלין חייב חטאת
ומיחא על הכלי, וכן לפי הרש"ם שם דליכא מיחא אלא כרת,
ותמחו דהא לאו שז מידעו הוא, וביאור דצריכס הוא משום
דס"ל דעיקר דינא דשז מידעו אינו על פעולת החטא, דזו
הפעולה לא ה' עושה, דאי נימא כן, אף דעובר פתח חיוז
שז במזיד, מ"מ ד' עבירות צפסם אחת לא ה' עושה, ושפיר
מקרי שז מידעו וכדכתבו תי סברא זו בשבת דף ס"ט ע"א
ד"כ אלא למונצו גבי חיוז כרת עי"ש, וא"כ אף דלפרש"י
דמפרש דליכא חיוז סקילה תמחו שפיר, מ"מ מה הקשו על
פי רש"ם דברי ליכא רק כרת וצ"כ שפיר אמרי סברא זו
ד' עבירות לא ה' עובר, ועי"כ ל"ל צדעת הרי שם דסצרי
דצ"ע שז מידעו על ע"ס החטא, וככא ע"ס החטא דמחייבו
צקרבן, היינו באוכלין ה' עושה אותו במזיד בלי לריף הכלי
ולגבי האי חטא לאו שז מידעו הוא, וא"כ ה"ג באכל את
הראשונה בשוגג ושני במזיד, וכן להיפוך אליבא דרבי, לחאי
חייב הא לדעת הרי צכ"כ לאו שז מידעו הוא ור"ש.

והנה בכריתות דף ז' ע"א איתא פלוגתא דר"י ור"ל במצטע

ציוהכ"פ אי צכ"כ יוהכ"פ מכפר ואמרי שם דתליא

בפלוגתא דרבי ורבא בלומר לא יתכפר לי חטאתי, ואמרי

דבדר ד' רבא מהא דס"ל דמכפרת, מהא דתניא יכול יהא

יוהכ"פ מכפר על שזין ועל שאינן שזין, ודין הוא מה חטאת

ואשם מכפרין ויוהכ"פ מכפר, מה חטאת ואשם אינן מכפרין

אלא על השזין אף יוהכ"פ אינן מכפרת אלא על השזין, לא

אם אמרת בחטאת ואשם שאין מכפרין על המזיד בשוגג,

תאמר ציוהכ"פ שמכפר על המזיד בשוגג, ואמרי מאי שזין

ומאי שאינן שזין וכו' אלא שזין דאמר יכפר עלי חטאתי, שאין

שזין דאמר לא תכפר עלי חטאתי ש"מ, ובשטמ"ק שם

בהשמועה אות כ"ב תמה וז"ל תימא לחאי לא מפרש הכי מה

חטאת ואשם אינן מכפרין אלא על השזין כשנודע משגגתו שז

מידעו ומתחרט, אבל אם אינו שז ומתחרט אינו מציא קרבן

על שגגתו, אף יוהכ"פ מכפר על כל שגגה שיתחרט בהם

כשנודע לו, אבל אם אינו מתחרט בהם כשנודע לו לא יתכפר,

וכ"ל כיון דיוהכ"פ לא צ"ע ידיעה קודם כפרה כמו בחטאת,

לא מתחבר שיעכב הכפרה בשזיל שאינו מתחרט כשנודע לו

כיון דבשעת יוהכ"פ ה' שוגג ועדיין לא נודע לו עכ"ל. ור"ש

תמיכתו הא כל האי הלכתא דצ"ע שז מידעו הוא משום

דחסר בשגגה, וא"כ יוהכ"פ דמכפר אפי' על מזיד מה איכפת

לן דחסר בשגגה, וכן ל"ע מה דתי, דמה איכפת לן דגבי יוהכ"פ

לא צ"ע ידיעה מתחילה, הא האי דינא דשז מידעו הוא משום

דאלי"כ הוה חסרון בשגגה, ומח תלוי זה בהא אי יוהכ"פ לא בעי ידיעה מתחילה. ולי"ב.

ונראה. לומר דהנה עיקר האי דינא דבעי ידיעה בחטאת י"ל בחרי גזרי (א) דהוא תנאי "בהבאת" קרבן חטאת, משום דאין חטאת בה בנדבה, וכ"ז שאינו יודע שחטא אינו יכול להביא קרבן חטאת (ב) י"ל דהוא מעלם גורמי חיוצי קרבן חטאת, והנה בכתובות דף מ"ה ע"ב אהא דבעי בגמרא למימר דאי אמרי אישתי דינא אישתי קטלא תלוי בפלוגתא דר"ש ורבנן דפליגי בחטאו עד שלא נחמנו, דרבנן ס"ל דהוה כדליוסות, ור"ש מחלק דאם נודע להם עד שלא נחמנו חייבים משתמנו פטורין, ומדחה בגמ' אימור דשמעת לי לר"ש דאזיל אף בחר ידיעה, דאזיל בחר ידיעה ולא אזיל בחר חטאת מו שמעת לי, אי"כ לייטי קרבן כי השחא משוח פר ונשיא שפיר, ובחר שם תמכו וז"ל תימא לרש"י דמ"מ מייטי שפיר מדר"ש דתודון בחקק לכל הפחות כיון דבשעת חטאה מחייבא בסקילה ובצורות מחייבא בחקק מידי דהוה אנהקין שנתערבו בנסקלין דנדון בחקק, ולא דמי לקרבן דכיון דלא ידע הי קרבן לאתויי פטור, ולכך פוטרי ר"ש, ועי' בשעמ"ק שם בשם הרמב"ן שכתב וז"ל דבדאי ר"ש אזיל בחר שעת חטא ולית לי אישתי דינא אישתי קטלא, אלא לכך פוטרי ר"ש כיון דבעין ידיעה לחיוצי דקרבן עוד לא נחמייב בקרבן עד אחר הידיעה דלא נגמר חיוצא דקרבן, משא"כ בצנות דהחיוצ הוא על מעיקרא כשנאזי שייך לדון אי אישתי דינא אישתי קטלא עי"ש ומצאנו דפליגי בהא תר וברמב"ן דעת הרמב"ן ידיעה הוא מעלם גורמי חיוצא דחטאת, ולכן שפיר י"ל דלכך פוטרי ר"ש משום דלא נחמייב בקרבן עד אחר הידיעה משא"כ דעת החו' דכל דינא דבעי ידיעה הוא רק הלכה "בהבאת" חטאת (*). וציאור דעת הרמב"ן במה דס"ל ידיעה הוא מעלם גורמי חיוצא דחטאת, נראה דהא דבעי ידיעה הוא כדי שישוב ויתחרט ע"י ידיעתו, וזהו הגורם עלם חיוצא דחטאת, ולפי"ז נראה דבדין שז מידעתו איכא תרת, (א) דהוא חסרון בשגגה, כיון דגם חילו ידע מעיקרא לא הי ע"ב (ב) דהוא משום דבעין שעתה ישוב ויתחרט ע"י ידיעתו, וזה ילפי מעיקר דין ידיעה דבעין כדי לחייבו קרבן, משעתה יתבאר כיצד מה דחמא בשעמ"ק בכריתות דנפרש הא דקתני צרייתא מה חטאת ואשם אינן מכפרין אלא על השנין, דהכוונה דכשנודע משגגתו שז מידעתו ומתחרט, וזהו מה דאמרי אף יוהכ"פ אינו מכפר אלא על השנין היינו על כל שגגה שיתחרט בהם בשיוע' לו, ותמכו כיון דכל האי הלכתא דבעין שז מידעתו הוא משום דחסר בשגגה, אי"כ יוהכ"פ דמכפר אפי' על מזיד, מאי איכפת לן דחסר בשגגה, דאין כונת השעמ"ק כלל על האי דינא דבעי שז מידעתו, משום דאלי"כ הוה חסרון בשגגה, אלא כונתו להדין בה' דבעי שעתה ישוב ויתחרט ע"י ידיעתו, וזהו יסוד האי דינא דבעי ידיעה לעלם גורם החיוצ של הקרבן, ועי' שפיר תי' בשעמ"ק דאי אפשר לפרש כן כיון דיוהכ"פ מכפר אפי' בלי ידיעה מעיקרא, לא מסתבר שיעכב הכפרה משום שאינו מתחרט כשיוע' לו, והוא משום דכל האי דינא דבעין שיתחרט עתה, הוא דוקא בקרבן חטאת, ולכן בעין ידיעה מתחילה שזה

גורם חיוצ הקרבן, משא"כ יוהכ"פ דלא בעי ידיעה, וכמשי"כ. **מצתה** מצאנו כיצד דברי הרמב"ם בה' שצעות בה', דס"ל להרמב"ם דגם ת"ק דר"ש דוריש מעלם הארץ פרע לומר, נמי ס"ל דבעי שיתחרט ע"י ידיעתו, דזכו מעלם גורמי חיוצי דקרבן אלא דר"ש מוסיף דאיכא עוד הלכתא מדינא דשז מידעתו, דבעין דע"י הידיעה יתחדש דגם מתחילה חילו ידע לא הי עובר ע"י, והוא חסרון בדין שגגה בשעת מעשה העצירה, וזהו מש"כ הרמב"ם בנשבע על הכתר ומטעור עלי' לאוכלה, ידע שכתב הוא אסור באכילה ולא נתחדש לו כלום ידיעה בענין החטא, אלא שחשב שזו כותר נעבור על החטא מפני האכר, אבל הוא יודע שאוכל איסור, בכה"ג מקרי שחבר לו ידיעת החטא שהוא מעלם גורמי החיוצ של הקרבן, ולא דמי כלל לאומר מותר שלא ידע כלום מהחטא וזהו עכשיו שז ע"י ידיעתו מן החטא, משא"כ בנשבע על הכתר וידע. שאסורה לו, אין כאן בידעתו חרטה על עלם אכילתו את האיסור, אלא חרטה על מה שסבר שאם מטעור מותר לו לאכול איסור, וזה לא הוה ידיעה חטא כמחייבו בקרבן, ואין כונת הרמב"ם כלל לדינא דשז מידעתו דחידש ר"ש, דבזה באמת לא קי"ל כר"ש אלא כת"ק, דרש"י מעלם הארץ פרע לומר וכמשי"כ.

ונראה ד"ל דהוה נמי כונת החו' בכריתות דף י"ז במה שכתבו דמתני' דספק אכל מיירי בשאינו יודע דהוה ספק חלב, דאי ידע לאו שז מידעתו הוא, דאין כונתם לדינא דר"ש דבעי שז מידעתו דאלי"כ הוה חסרון בשגגה, דזה לא מגרע לן כיון דאין לנו ילפותא דמצויד ליכא אשם תלוי, [ועי' לעיל שכתבנו דעת רבינו יונה בשעמ"ק בכתובות דס"ל דגם מצויד איכא אשם תלוי], אלא תר' בכריתות שם אזלי בשי' הרמב"ן ידיעת חטא בכל קרבן הוא מעלם גורמי החיוצ של הקרבן, וכן מצאנו גם בדעת החו' בשצעות דף ד' ע"ב שכתבו שם דאם הביא חטאתו לפני ידיעה לא יא' אפי' אם נחבר לו אח"כ שחטא, ואי יימא דהידיעה הוא רק תנאי בדין הבאת הקרבן הרי הידיעה דאח"כ מצרית שכי מחוייב חטאת ואמאי לא יא', ועי' דסברי החס' כשי' הרמב"ן דהידיעה הוא מעלם גורמי חיוצ הקרבן, [ועי' מש"כ בפ"ג מה' שבת בע"י], והוא משום דבעין שיהי שז ומתחרט עתה ע"י הידיעה, וס"ל דהאי דינא איכא נמי באשם תלוי, ולכן כתבו דע"כ לא מיירי במזיד, דאז אינו שז ומתחרט מתוך הידיעה, וזה ודעי' מקרא דבעי ידיעה בדכתיב או כודע חלו, ולכן אי ידע דספק חלב הוא חסר לנו ידיעה שהוא מעלם גורמי חיוצא דקרבן, וכן מיושב מה דתמכונו לשי' החו' דגם באשם תלוי בעין שיהא שז מידעתו אי"כ אמאי אמרו בכריתות דף י"ח דאכל את הראשונה בשוגג וכשני במזיד דחייב הא בכה"ג לא הוה שז מידעתו לשיפתם בשבת דף ל"ג, דהרי ציארנו דאין כונתם כלל דבעי שז מידעתו מדינא דר"ש, דהוא משום חסרון בשגגה, אלא כל כונתם הוא דבעי שז מידעתו עתה, מלד דין ידיעה דבעי באשם תלוי, ובעין שעי' הידיעה יכא עתה שז ומתחרט, אי"כ גם החס' באוכל את הראשונה בשוגג, הרי איכא כאן ידיעה שאכל ספק איסור

דאפשר בהבאה לפני ידיעה, ועי' כתבו בעבר והתנה דמביא לפני ידיעה, אבל לשי' הרמב"ן שפיר י"ל כתיורצו דרעק"א, וכ"כ הרמב"ן שם בשבת, דאפשר בלא ידיעה כגון שבאו חבירו על שתי נשים ואחת מהן שפחה חרופה, ויכולין שניהן להתנות ולומר כ"א אם ודאי אני מעלתי זה אשמי, ולמאן דבעי ידיעה בתחילה אי אפשר עי"ש, אבל תו' למעמיהו הוצרכו דוקא לתירוצם בעבר והתנה דאז מביא לפני ידיעה.

(*) עי' בחי' שבת דף ע"ב, ד"ה בעל דתמחו דאיד' שייך בשפחה חרופה דלא בעי ידיעה כיון דא"י להביא בלי ידיעה עי"ש, וברעק"א שם תמה דמשכחת כגון בעל חמש בעילות וגודע לו על אחד והביא כפרתו ומתכפרים ממילא השאר, דלא בעי ידיעה מתחילה עי"ש, ולפימש"נ דדעת החו' דכל דינא דבעי ידיעה, הוא רק "בהבאת" הקרבן, וא"כ בנזונה שכתב הגרעק"א אין לנו הוכחה דקרבן שפחה חרופה יכולין להביא לפני ידיעה, וכל מה דדנו בתו' הוא מנ"ל

בשגגה, ושפיר איכא ידיעה המחייבו אשם תלוי על הספק, ואף לאכל את השני במזיד, מימ יש לו עתה ידיעה דש ומתחרט על ידו בדודאי לא היי אוכל תרומתו במזיד, דיי איסורים לא רכח לעבור, ולא דמי למשיב חי בשעת דף לייג דבכח"ג לא הוה שז מידעתו, משום דעלם החטא הי עושה גם במזיד, להחם דנו החי מלד דינא דשז מידעתו דר"ש דהוא מלד חסרון שגגה, משא"כ הכא אנו דנים רק מלד ההלכה דבעי שז מידעתו, מלד דין ידיעה דבעי שיכא עתה שז ומתחרט מתוך הידיעה, ושפיר מקרי בכח"ג שז ומתחרט פיי הידיעה וכמשי"ג.

והנה ציומא דף פי ע"א ח"ר אלעזר האוכל חלב בזכ"ז נריך שיכתוב לו שיעור, שמא יבוא צ"ד אחר וירצה בשיעורין, ופרכי מאי ירצה בשיעורין אי נימא דמחייבי קרבן בכזית קטן והתניא אשר לא חפשינה בשגגה ואשם השז מידעתו מציא קרבן על שגגתו לא שז מידעתו אינו מציא קרבן על שגגתו, ופרשיי כלומר וכי אחא צ"ד ומחדש הלכה מי מחייב האי לאכל קודם שמתחדש הלכה, והא האידנא לאו שז מידעתו הוא, דאי נמי הוה ידע דחלב הוא הוה אכיל לי, דהא השתא קים לן דלא חייבה חורה אלא על כזית אגורי שהוא ציוני, ומשני הגמי דכונת רי אלעזר דבצ"ד האחר לא יחייבו קרבן עד דאיכא כזית גדול, והיינו שהצ"ד יפתרו ויציא חולין לעזרה אם לא יתחז שאל כל כזית ציוני עיי"ש, ודברי הגמי לייג דאמאי לא הוה שז מידעתו, דאפי אי ליכא שיעורא מימ הרי חזי שיעור אסור מן התורה לריי וקיי"ל כותי, וא"כ שפיר הוה שז מידעתו שלא הי אוכל מלד איסורא דחזי שיעור, ועוד לייג הא כל מה דבעין שז מידעתו משום דאילייה הוה חסרון בשגגה, וא"כ החם אפי אי נימא דלא הי שז, משום דחסר בשיעורו, מימ הרי עיי"ז איכא עוד יותר שגגה ומה מגרע לן כהא מה דאינו שז מידעתו, ולי"ש.

ובמל"מ פ"ב מהי שגגות כ"ב תמה אמאי אינו מקרי שז מידעתו הא גם בשגג צ"י שגגות א) דהו שומן (ב) דגם חלב מותר בודאי מקרי שז מידעתו, אף דכי יתודע לי דחלב הוא הוה אכיל לי, מימ כיון דכי מחייב לי דחלב אסור שז מידעתו קרינ צ"י, והכי נמי הכא אף דכי מחייב לי דחלב הוא הוה אכיל לי, מימ כי מחייב לי אחי"כ דאית צ"י שיעור ויש צו לאו וכתה שז מידעתו קרינ צ"י ולחייב מלד שגגה זו, עוד תמה שם במל"מ וכן תמה גם בגזירת ארי, מהא דבוריות דף צ"י דפליגי בתם רב וריי בבורו צ"ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו רב אמר פטור וריי אמר חייב, והקשו לריי דס"ל דחייב מהך ברייתא דאשר לא חפשינה דבעין שז מידעתו, ותי ר"פ קסבר ריי כיון דכי מחייב להו לצ"ד דהרי צהו וכוה נמי דר צ"י שז מידעתו, והיי אילו הוה ידע הרי להדיא דגם בכח"ג מקרי שז מידעתו, וריי עיי"ש שתי דצ"ד יתודעו השיעור שז מידעתו קרינ צ"י, ועיי"ש שתי דכונת הגמי כאן ציומא דפטור הוא מלד דינא דחיד שטעה בבוראת צ"ד דכיון דנפסקה הלכה דהוא פחות מכשיעור וכן נתפשטה בכל ישראל, והכא עוד עדיפא מיחיד שטעה בבוראת צ"ד, דהתם בעין דוקא שרוב צבור עשו, והכא דנתפשטה בכל ישראל עדיפא ואפי יחיד שטעה בבוראת צ"ד פטור, ולכן לחייבו מלד שגגת השיעור בודאי אין לחייבו, משום דהוה יחיד שטעה בבוראת צ"ד, אלא כיון דנתחלף לו חלב בשומן דא"א לפטור משום שחלב בבוראת צ"ד, עיי"ז הקשו מימ ליפטור מלד דאינו שז מידעתו, ואף דכח"ג הקשו לריי בבוריות שם דס"ל דנתחלף לו חלב בשומן לא מקרי יחיד שטעה בבוראת צ"ד דליפטור, ותראו דקסבר ריי דכיון דאילו צ"ד דהרי צהו גם הוא דר צ"י שז מידעתו קרינ צ"י, ל"ל דסוגיא דיומא אלא אליבא

דרב דס"ל שם בבוריות דבכח"ג לא מקרי שז מידעתו עיי"ש, ודבריו לייג, מש"כ דהכא עדיפא מכל הוראת צ"ד משום דנתפשטה כן בבוראת בכל ישראל ולכן לא בעין שרוב הצבור יעשו, ויש להסביר דבריו, משום דל"ל דהא דבעין שרוב הצבור יעשו, הוא משום זה גופא דבעין שיתפשט בבוראת בכל ישראל, משא"כ הכא שכבר נתפשט, מימ לייג לפימשי"כ בחידושי ר"ח הלוי צפיי"ג משגגות ה"ד לבורית מדברי הרמב"ם פ"ד משגגות ה"ד דהא דלצור שעשו בבוראת צ"ד פטורין כל יחיד ויחיד מקרבן, הוא משום דקרנן הצבור הוא שפטורן מקרבן יחיד עיי"ש, וא"כ הכא אף דנתפשט בבוראת בכל ישראל מימ הרי אין כאן ק"ל שיפטור אותו מקרבן יחיד, ואפי למשי"כ שם עוד בחידושי ר"ח הלוי דאין בקרבן פטור, אלא משום דמלעקף לחטא הצבור ונעשה העלם חטא של צבור, מימ הרי הכא גם חטא של צבור ליכא, ועוד לייג מש"כ דסוגיא דיומא ס"ל כר דס"ל דבכח"ג לאו שז מידעתו הוא ומצואר דלמד המל"מ דגם רב מודה לריי דבכח"ג שנתחלף לו חלב בשומן לא מקרי חולה צ"ד, וכל מה דפטור לי רב הוא משום דבכח"ג לא מקרי שז מידעתו, וזה לייג דפשטות בסוגיא שם בבוריות משמע דעממא דר דפטור, הוא משום דס"ל דאפי בכח"ג מקרי חולה בבוראת צ"ד, וכן מצואר מהא דלמר שם רבא מודה רב דאינו מלעקף לרוב הצבור משום שחמיר לכל העם בשגגה עד שיכיו כולן בשגגה אחת, והרי בלאו האי עממא פטור דהא אינו כלל בשגגה, דהא לאו שז מידעתו הוא ופשיטא דאינו מלעקף, ועיי"כ מוכח דעממא דר אינו משום דאינו שז מידעתו, דכזה נמי מודה לריי דכיון דאילו צ"ד דהרי צהו הוא נמי דר צ"י, שפיר מקרי שז מידעתו, אלא עממא דר כדפרש"י, דגם בכח"ג מקרי חולה צ"ד כיון דהי אוכל גם צלי שגגת המליאות שחשב שאינו חלב, ולי"ש.

ונראה לומר דשפיר חלוק הכיח דיומא, מהכיח דבוריות, דהתם ציומא בודאי אינו מועיל לן כלל סברא זו דאילו ידע דצ"ד אחר יתקנו שיעור אחר ויהר קטן לא היי אוכל, משום דגם אם הי יודע שצ"ד אחר ישה בשיעור, ג"כ מותר לו עתה לאכול, דהרי כתוב אל השופט אשר יבי צימך, משא"כ בהכיח דבוריות אילו ידע דצ"ד טעו ויחזרו בהם בודאי גם הוא לא היי אוכל, דהרי אסור לו לשמוע להם כמו שכתב הרמב"ם צפיי"ג מהי שגגות כ"ב הורו צ"ד לאכול חלב הקיבה כולו וידע אחד מן הקהל שטעו וכו' ואכלו מפני הוראתן וכו' הרי זה האוכל חייב חטאת קצובה על אכילתו וכו' עיי"ש, ולפי"ז לייק גם קר המל"מ האי מי"ש משג צ"י שגגות דכי מחייב לי צ"י בשגגות שזרי חלב וגם שחלב איתא בלאו וכתה שז מידעתו קרינ צ"י, דהתם אילו ידע מתחילה דאית צ"י לאו וכתה לא היי אוכל, משא"כ הכא אפי אילו ידע שצ"ד אחר ישנו את השיעור ויהי צ"י לאו וכתה, נמי היי אוכל דהרי כתוב אל השופט אשר יבי צימך. ולפי"ז מיושב היטב גם מה שחממתי, דמאי פרכי התם ציומא הא לאו שז מידעתו הוא, דהרי מימ שז מידעתו קרינ צ"י דהרי מימ אסור לאוכלו מלד חזי שיעור לריי דס"ל חזי שיעור אסור מן התורה, ועוד תמתיי דכאן לא מגרע לן מה דאינו שז מידעתו, כיון דאין כאן חסרון בשגגה, דהרי ביארנו דאיכא דין אחר דשז מידעתו דהוא מלד דין ידיעה, כדי שישז ויתחרט עתה על מה שאלל, והידיעה הוא מעלם גורמי חיובי הקרבן, וא"כ י"ל דמה דפרכי ציומא דאי הצ"ד האחר יחייבו בשיעור יותר קטן לא הוה שז מידעתו, כונת הגמרא מלד דיחסר לו דין ידיעה מה דבעין לחייבו קרבן, דהרי דין ידיעה שיש לו עתה כשצ"ד האחר כבר שינו את השיעורים לא מהי לן כלל, דהרי לא נתודע לו עתה כלל שחטא אז כיון דקיי"ל אל השופט אשר יבי

לא מכני, ואין לומר דכזה גופא פליגי הי"ק ור"ש אי מכני עשה חטא, והרמב"ם פסק כרצון, אי"ל מאי מקשה הגמ' על ר"א נימא דר"א ס"ל כתי"ק ולדירי שפיר מכני עשה חטא, ופליגי לא קשה כלל דאין כונה הגמרא כלל להקשות אלא מרצון ולא מר"ש, דגם רצון ס"ל דעבי שיהא שז מידעו, לא מלד חסרון שגגה אלא מדון ידיעה, דעבי שיהא שז עתה עיי ידיעהו, וזהו המחייבו בקרבן, ולזה לא מכני לן כלל אם עשה חטא או לא, וכמשי"נ.

פרק ו

הלכה ט האוכל כזית חלב וכזית חלב בהעלם אחת וגודע לו על הראשון וחזר וגודע לו על השני, מביא ב' חטאות שהידיעות מחלקות ואע"פ שעדיין לא הפריש הקרבן, אבל אם גודע לו על שניהן כאחת מביא חטאת אחת עכ"ל. והנה בשבת דף ע"א ע"כ פליגי ר"י ור"ל אי ידיעות ככ"ג היינו אחר עשיית הכזית אי מחלקות, דר"י ס"ל דמחלקות דכתיב על חטאתו והביא ופרש"י דמשמע על כל חטאת וחטאת יביא, ור"ל אמר אינו חייב אלא אחת דכתיב מחטאתו ונסלה לו ופרש"י אפי' לא הביא אלא על מקצת מחטאתו ונסלה לו כולו, ופרכי ור"ל דכתיב על חטאתו והביא ומשני הכוונ' לאחר כפרה, והיינו אם גודע לו על השני לאחר שכיפר על הראשון אז לריד להביא קרבן אחר על השני, ופרכי ור"י נמי דכתיב מחטאתו ונסלה לו, ומשני כביע כגון שאל כל זית ומחלה וגודע לו על זית, וחזר ואכל כחזי זית אחר בהעלמו של שני, מכו דתימא ליטערפו קמ"ל, ופרש"י דכתיב חזי זית עם זית קמא שייך וכו' וכו' כאלו גודע לו על הכל, דהא אי כוח מייחיי קרבן כוח מייכפר כדרי דזית בלא שום ידיעה דפחות מכשיעור לא חשיב וכו' עיי"ש, ופסק הרמב"ם כר' יוחנן ידיעות מחלקות, ועיי' שם בפרש"י ד"ה וחזר וגודע לו שחשבה מכה דפליגי אצ"י ורצא בשבת דף ע"א ע"א, באלל שני זיתי חלב בהעלם אחד, וגודע לו על אחד מהם, וחזר ואכל כזית בהעלמו של שני דס"ל לרצא הביא קרבן על הראשון, ראשון ושני מתכפרין ג' אינו מתכפר, הביא קרבן על השלישי שני ושלישי מתכפרין, וראשון אינו מתכפר, הביא קרבן על האמצעי נתכפרו כולו, ואצ"י ס"ל דאפי' הביא קרבן על אחד מהן נתכפרו כולו, אלמא דצ"ן אצ"י ורצא סברי דאף גודע לו על אחת מהן מ"מ הביא קרבן על הראשון נתכפרו לכ"ע ראשון ושני, ותי' רש"י דאינו סברי כר"ל דס"ל ידיעות אינן מחלקות, או דסברי דפלוגתייהו דר"י ור"ל הוא לאחר הפרשה, ואינו סברי דגודע קודם הפרשה עיי"ש, ולפי"ז ל"ע דעת הרמב"ם שפסק כאן כר' יוחנן ידיעות אחד מחלקות, ואפי"ה פסק דפ"י מ"ה שגגות הי"א הוא הלכתא דרצא דאלל ב' זיתי חלב בהעלם אחד וגודע לו על אחת מהן וחזר ואכל כזית אחר בהעלמו של שני, והביא חטאת על הראשון, ראשון ושני מתכפרין, אבל שלישי לא נתכפר, אלא כשיודע לו יביא חטאת אחרת וכו' הביא חטאת על השלישי ג' ושני מתכפרין וכו' וראשון לא נתכפר בחטאת זו, הביא חטאת על האמצעי שלשתן מתכפרין וכו' וכשיודע לו על הראשון ועל השלישי א"ל להביא חטאת אחרת עכ"ל. והוא תרתי דסתרי וכו' תמה כן הריעב"א בחידושו ל' שבת שם, ולי"ע עוד ל"ע מה שחמה מהר"י זי רב הוצא כ"י שם, דהרי בגמרא אמרי' ללאחר כפרה גם ר"ל מודה דכפרה מחלקה, והרמב"ם כתב כאן דהביא על האמצעי שלשתן מתכפרין אף שלא גודע לו על הראשון ועל השלישי, דהרי אח"כ כתב וכשיודע לו על הראשון ועל השלישי א"ל להביא חטאת אחרת, וזה נגד הסוגיא

ביומין, ואינו שז ואינו מתחרט מתוך ידיעה, אלא גודע על ידיעת חטא שז' לו אז, בשעה שז' עוד הכלכל ככשיעור בגדול, הרי אז לא ה"י לו ידיעת חטא המחייבו בקרבן כיון דכוח אז פחות מכשיעור וכמשי"נ.

מעתה יתבאר היעצ מה דפסק הרמב"ם כר' יוחנן דשגגה כרת שמה שגגה, דאמרי בגמ' שבת דר' יוחנן מייבצי ל' קרא דאשר לא תיעשה לשז מידעו, אף דקו"ל כתי"ק דר"ש כדאמרי צבוריות דף י"א דתי"ק ור"ש פליגי במומר לחיובין אי מקבלין ממנו קרבן באלל בשוגג, משום דלטה הרמב"ם דגם תי"ק דר"ש אית ל' כתי' דרש' דעבי שז מידעו, מלך דינא ידיעה, דכוח מעלם גורמי חיובי בקרבן, אלא דר"ש ס"ל למדרש מהאי קרא דעבי שיהא שז מידעו שגם מחטאת בשעת חטאו לא ה"י עובר, וס"ל דעממא הוא משום חסרון שגגה, משא"כ תי"ק ס"ל דלא ידעי מהאי קרא אלא דעבי שיהא שז עתה אחרי ידיעה ומחחרט מחטאת, דאלי"ה אין כאן ידיעה בגורמת לחיובי חטאת, וזהו מה דפליגי תי"ק ור"ש דתי"ק סבר דמקרא דמעם הארץ ילפי למעוטי מומר, והיינו דס"ל דמקרא דאשר לא תעשה ילפי מניי דעבי שז מידעו הכונה שיהא עתה אחרי ידיעה שז מחטאת, ולפי"ז לא ידעי מהכא למעוטי מומר, ועיי' הוא דפליגי ר"ש וס"ל דמהאי קרא דאשר לא תיעשה ידעי נמי למעוטי מומר, משום דר"ש ס"ל דעבי שיהא שז מידעו היינו שגם מחטאת לא ה"י עשה חטא זה, וא"כ מומר דתחילה גודע לו עשה חטא זה. אין כאן שז מידעו, ולא אימריך לן קרא דמעם הארץ פרט למומר, ולפי"ז גם תי"ק ס"ל דרש' דאשר לא תיעשה למילך דעבי שיהא שז מידעו דהיינו שיהא שז עתה ומחחרט עיי' הידיעה, ולפי"ז מה דאמרו שם בשבת דר"י דס"ל שגגה כרת שמה שגגה מייבצי ל' קרא דאשר לא תיעשה לשז מידעו אין כונה הגמרא כלל לדרש' דר"ש, אלא כתי"ק דר"ש דעבי שיהא שז מידעו, דאלי"ה אין כאן ידיעת חטא המחייבו בקרבן, וזהו מוצא היעצ לדעת הרמב"ם דפסק כתי"ק דר"ש, מאי פרכי ככל דוכתי וכו' צעיק שז מידעו כיון דלא קיי"ל כר"ש, דאכ"י גם תי"ק אית ל' דרש' דשז מידעו מלך דינא ידיעה, דהוא אחד מגורמי חיובי בקרבן, וכמשי"נ. ולפימשי"נ יתיישב היעצ מה דחמה המלי"מ בפ"ג משגגות ה"ז אחשי"כ הרמב"ם שם דבמומר לצבירה משאר עצירות אין מקבלין ממנו עד שיחזור בתשובה, דמשמע מדברי הרמב"ם דאם חזר בתשובה מביא על מה שחטא צעודו מומר, וכן מוכח נמי דעת הרמב"ם מכה דפסק בפ"א משגגות ה"ד מי שפימא עלמו במחיד וכו' ה"ז ספק ולפיכך אם נעלם ממנו ויאל' ולא שבה אינו מביא קרבן עכ"ל. והרי תמהו דהו' בשבועות שם עיי' דאי עימא עלמו במחיד הרי אינו שז מידעו, ולדעת הרמב"ם ליכא לתרוי' כמשי"כ דהו' דמייירי דנעלם ממנו מקדש, דהרי הרמב"ם פסק כר' ישמעאל דחייבין קרבן גם על העלם מקדש, הרי מאותה שעה שפימא עלמו נתחייב בקרבן אפי' לא שבה וכדמוכח בהיא דנזיר דאמרי' אי דאמר ל' לא הנזיר למה לו שז', וא"כ פשיטא דחייב קרבן על מה שפימא עלמו משום העלם מקדש בלא שז', ועיי' דלדעת הרמב"ם כל שעשה השוזה מכני, ומביא קרבן אפי' על מה שחטא צעודו מומר, וצביע דפימא עלמו במחיד, מייירי דפימא עלמו במחיד וידע שכו' מקדש ושז נעלמה ממנו העוממא ועשה חטא על מה שפימא עלמו במחיד, ומייבצי ל' אי לריך שז' או לא עיי"ש דחמה לפי"ז מאי פריך הגמ' ציומא על ר"א דס"ל דאובל חלב צו"כ לריך שז' חטא שיעורו, דאי צ"ד ישנה שיעורו לכזית קטן חייב, אמאי הא אינו שז מידעו, נימא דר' אלעזר מייירי בשעשה חטא ועיי' דס"ל להגמרא דר"ש אפי' שז בתשובה